

Hlasý Čechů z Volyně

Pracovní listy

A

Proč emigrovali Češi na Volyň?

Přečtěte si **texty**

1

2

3

a ohodnoťte pravdivost

následujících výroků na škále

1

2

3

Češi emigrovali na Volyň, protože v habsburské monarchii bylo zrušeno nevolnictví, a mohli tak svobodně cestovat.

1

2

3

V carském Rusku bylo možné koupit půdu levněji než v Rakousko-Uhersku.

1

2

3

Češi, kteří se přestěhovali na Volyň zde byli doživotně zproštěni daní, proto zájem o emigraci neustále rostl.

1

2

3

Na Volyň přicházeli výhradně čeští zemědělci kvůli tamější úrodné půdě.

1

2

3

V roce 1870 žilo na Volyni kolem 10 tisíc Čechů. Na Volyň přijížděli především starší lidé, kteří měli hodně zkušeností se zemědělstvím.

1

2

3

Hospodářství samo o sobě ze začátku nebylo výdělečné a přistěhovalci si přivydělávali i jinými činnostmi.

1

2

3

Někteří lidé se kvůli špatným podmínkám vrátili zpět.

1

2

3

Co lze vyčíst z dobových inzerátů?

Jaké profese byly na Volyňi poptávané a proč?

.....

.....

Co mohlo být pro potenciální emigranty na Volyň lákavé?

.....

.....

Jaký inzerát vás nejvíce zaujal a čím?

.....

.....

**Najděte v expozici tři předměty,
které souvisí s náboženstvím.**

Přečtěte si text

4

Náboženství

Většina přistěhovalců na Volyň byli katolíci.
S jakými problémy se zde kvůli svému vyznání potýkali?

Prohlédněte si fotografii a na základě textu
se zamyslete, co mohlo vést k jejímu vzniku.

Soužití lidí různých vyznání na Volyni

Přečtěte si vzpomínku pana Vítězslava Moravce (*1927).

O soužití mezi církvemi

„Žili jsme, jak už jsem naznačil: obec, kde byly i dva kostely naproti sobě, pravoslavný i katolický, a byla jakási taková nesnášenlivost náboženská ze strany zejména pravoslavných, ale i katolíků vůči jinověrcům a podobně. V té době jsme tak žili, dnes už je to trochu jiný. Tak až do té míry, že baptista by nemohl být pohřben na svém, na hřbitově pravoslavným nebo katolickým. To by se zřejmě poprali tam mezi sebou ti mrtví, že. Přestože v té době jsme tam žili, tak otec byl natolik oblíbený, že když zemřel v roce 1942, tak ho chtěli pohřbit i pravoslavní i katolíci a nebyla žádná překážka.“

Jak popisuje soužití lidí různých vyznání na Volyni?

**Najděte v expozici tři předměty,
které souvisejí se zemědělstvím.**

.....

Přečtěte si text

5

Zemědělství

Byli přistěhovalci z českých zemí pro místní zemědělství přínosem?

.....

.....

Pokud ano, proč?

.....

.....

Hospodářství lidí na Volyni

Přečtěte si vzpomínku pana Josefa Kováře (1924—2015).

Hospodářství na Volyni

„My jsme měli jenom šest hektarů polí, ale volyňské půdy. To by se tak rovnalo nejméně deset hektarům, protože půda, například ten hektar, co jsme měli za humny, byl třicet až padesát [centimetrů do hloubky] černozemě. Potom byla cukrovka za Sovětů a za Němců povinná. A potom tabák. Táta kouřil, tak se dal na tabák. Měli jsme patnáct arů tabáku. To je úplná plantáž, patnáct arů. Rostlo to jako hrom. Tabák na takové půdě. Ale zůstalo to na mně jako na malém klukovi, všechno na práci a skládat. Neslo to ve válce strašné peníze.“

Jak popisuje hospodaření své rodiny na Volyni?

.....

.....

**Najděte v expozici tři předměty,
které souvisejí s průmyslem.**

.....

Přečtěte si text

Průmysl

V jakém průmyslu Češi na Volyni podnikali?

.....

.....

V jaké oblasti vynikali a proč tomu tak asi bylo?

.....

.....

Průmysl na Volyni

Přečtěte si vzpomínku pana Václava Petrasy (1927—2020).

V Kvasilově byl pivovar a byla tam fabrika – Svárovský, továrna na opravu zemědělských strojů, a když jsem se rozhodoval o tom, co si vyberu – samozřejmě, že o tom rozhodoval táta, protože jsem byl kluk, který měl čtrnáct roků – tak říkal: ‚Chceš jít do fabriky, nebo do mlýna? Nebo chceš jít do pivovaru?‘ Táta, protože měl kladný poměr k pivu, tak mě zavedl do pivovaru, abych se podíval, jak to tam vypadá. A vzhledem k tomu, že tam pracoval i můj strýc, který mě po pivovaře i provedl, tak já říkám: ‚Tak já si vyberu ten pivovar.‘ To se mi stalo osudem...”

Co se z ní dozvídáme o průmyslu na Volyni?

.....

.....

**Najděte v expozici tři předměty,
které souvisejí se školstvím.**

.....

Přečtěte si text

9

Školy

Jaké školy mohly děti na Volyni navštěvovat?

.....

.....

Jakými jazyky se v nich hovořilo?

.....

.....

Vzdělávání lidí na Volyni

Přečtěte si vzpomínky pánů Bedřicha Opočenského (1924—2016) a Vladimíra Schováňky (1923—2017).

Ve škole byly lavice ve třídě, dost široké, že jsme seděli po třech. Seděl jsem já, Ukrajinec a poslední byl Němec. Arthur Hildebrandt se jmenoval. Žili jsme v pohodě. A vedle přes uličku seděla židovské děvče. Ostatní byli Poláci. Taková smíšená škola to byla a neexistovalo, že by někdo někomu vyčítal, že je ten nebo onen.

— B. O.

Česky právě ne. Tam se učilo jenom ukrajinsky a polsky. Protože já jsem chodil za Polska do školy, tak tam byla Ukrajina, tak to se muselo vyučovat ukrajinský a polský jazyk. Potom jsem byl v Rovně, učil jsem se. Pak přišli Sověti v třicátém devátém roce, tak v čtyřicátém roce jsem chodil do ruské školy. To byla jedenáctiletka. Potom, když přišli už Němci, přepadli Rusko, tak tam zas byla Ukrajina. Tak jsem chodil na gymnázium ukrajinský s vyučováním německého jazyka.

— V. S.

Jaké děti navštěvovaly školy na Volyni?

Do jakých škol Vladimír Schovánek na Volyni chodil?

Mapy

V roce 1921 byla území obývaná Bělorusy a Ukrajinci rozdělena mezi bolševické Rusko a Polsko. Polská republika tudíž vznikla jako mnohonárodnostní stát, v němž dvě třetiny obyvatel tvořili podle jazyka Poláci, nicméně dále zahrnovala asi pět milionů Ukrajinců, tři miliony Židů, milion Bělorusů a něco mezi pěti sty tisíci a milionem Němců. Její ústava sice hlásala, že je státem „polského národa“, ale ten ve skutečnosti vykazoval největší židovskou komunitu v Evropě a druhou největší populaci Ukrajinců a Bělorusů. Tyto tři početné národnostní menšiny – Židé, Ukrajinci, Bělorusové žily i na území Ruska.

Timothy Snyder,
Krvavé Země s. 27
(zkráceno)

Jaké národnosti žily v této oblasti?

Prohlédněte si mapu Volyně a přečtěte si texty

14

Občanská válka

15

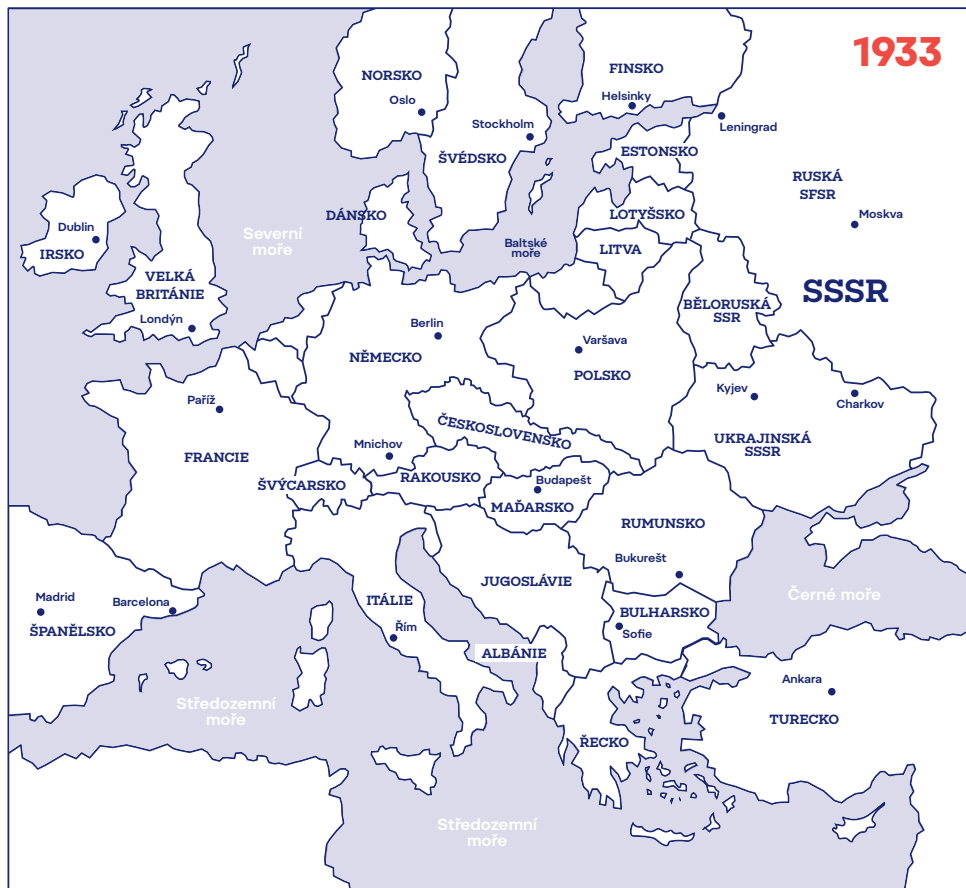
Meziválečné období

Oblast Volyně v roce 1921

Proč je oblast Volyně rozdělená mezi Polsko a SSSR?

Meziválečná Evropa

Vyznačte na mapě Evropy oblast Volyně

Prohlédněte si mapy z roku 1941, 1942 a 1949.

Kdo v těchto letech ovládal oblast Volyně?

Kdo v těchto letech ovládal oblast Volyně?

Kdo v těchto letech ovládal oblast Volyně?

.....

Volyně za druhé světové války

Přečti si vzpomínky pamětníků.

Jaká byla situace na Volyni za druhé světové války?

O loupení banderovců

„A banderovci, ti řádili. Chodili přímo do rodin. Co chtěli, to si vzali, prase, krávu, koně. Hlavně koně oni brali. A člověk byl rád, že nepřišel o život. Protože oni stříleli, tak nikdo neodporoval. Prostě co chtějí, ať si vezmou, jenom ať mě nechají naživu.“ Tazatel: „Konkrétně vám nebo rodině tety se něco stalo v souvislosti s banderovci?“ - „Ne, zaplaťpánbu ne. U nás se dá říct, že nikoho nezabili, akorát, co chtěli, to si vzali. Věděli, že jsou tam i bohatí, jak jim říkali ‚kurkuli‘...“

— Vzpomínka Niny Bilijenkové (*1929)

Popravy Židů na Ukrajině

„Tak to jsem viděl, jak tam vraždili Židy. To bylo za Německa. To byli kupci, prodejci, kteří od nás kupovali třeba ovoce nebo drůbež, my jsme od nich zase kupovali, co jsme potřebovali. Potraviny a různé věci. Zacházeli s nimi jak se zvířít. Museli si vykopat společný hrob a tam se museli postavit a pak přišel Němec a postřílel je. Popadali do hrobu a pak šla další vlna. To dělali veřejně. Přivezli je někam za obec, popravili, a bylo to.“

— Vzpomínka Bedřicha Kyselky (*1923)

Prohlédni si fotografii a popiš, co na ní vidíš

zdroj: volynaci.cz

.....

.....

.....

Přečtěte si dvě svědectví související s fotografií.

Schování v lese

„Když se otec rozhodl, že se vrátíme, tak jsme se vrátili a cestou nás zastavila jedna Polka s tím, abychom do Malína nejezdili, že je tam zle. To zle se rozumí, že se tam něco nedobrého děje, že jsou tam vojáci a tak dál. Ona se údajně zachránila tím, že ten jeden voják mluvící polsky ji, když šla poslední, strčil do obilí, aby se zachránila. Tím jsme odbočili na druhou stranu do lesa a tam jsme zůstali. Bylo tam již několik starších, několik babiček, mezi nimi jedna se jmenovala babička Beštová, na ty další si už nevzpomínám, na ty jména... Tam jsme teda zůstali, a teď když jsme slyšeli tu střelbu, tak jsme se z toho kraje lesa vzdálili hlouběji, dostali jsme se k cestě, která vedla na Pijaň. Po nějaké době jsme uslyšeli zase hukot aut, jak jedou po té silnici, cestě. Tak jsme se zase vrátili zpátky. Víím, že začalo pršet.“

— Vzpomínka Josefa Řepíka (*1934)

„Naše stodola shořela, chalupa taky, ještě hořely zdi, protože baráky byly dřevěné. Prasata přilezla až k tomu ohni, aby jim v noci nebyla zima, krávy stály dál pod stromy. Na návsí stáli kluci, kterým se podařilo uprchnout. Mezi námi byl zvěrolékař. A ten po nějaké chvíli pláče řekl: 'Hoši, mrtvým už nepomůžeme, ale my musíme žít. Ale než začneme žít, musíme se o mrtvé postarat.' A tak jsme šli po spáleništi a mrtvé jsme naházeli do společného hrobu. Svážení trvalo snad dva dny, už přesně nevím.“

— Vzpomínka Josefa Kechrta (*1922)

Co se z nich dozvíme, že se v Českém Malíně odehrálo?

Přečti si, co přesně se v Českém Malíně během války odehrálo. Vzpomeneš si na podobné události, které se během druhé světové války udály na území Protektorátu Čechy a Morava?

Dne 13. července 1943 v ranních hodinách obsadily vsi Český Malín a sousední Ukrajinský Malín německé oddíly. Veškeré obyvatelstvo Českého Malína bylo vyhnáno na ulice, kde byli odděleni starci, ženy a děti od mužů. Po skupinách pak byli lidé odváděni do Ukrajinského Malína, odkud se již ozývala střelba. V Ukrajinském Malíně Němci zahnali všechny muže a část žen po skupinách do kostela, školy a jiných budov, které polili hořlavinou a podpálili. Většina starců, žen a dětí byla odvedena po skupinách nazpět do Českého Malína, kde jim bylo od velících důstojníků řečeno, že budou propuštěni. Místo toho byli však nahnáni do stodol a upáleni. Zachránilo se pouze několik osob, které nebyly přítomny v obci, nebo které byly nuceny hnát uloupený dobytek a vézt nakradený majetek. Vesnice hořela týden, nalezené pozůstatky lidí byly pochovány ve společném hrobě na hřbitově v Českém Malíně. Záminkou řádění bylo tvrzení Němců, že byli napadeni oddílem banderovců.

(Převzato z webu volynaci.cz)

Poválečná reemigrace

Jak se dostali....

„Když naši tátové a strýcové v tom 45. tady skončili válku s tím generálem Svobodou, tehdy to byl plukovník, tak zůstávali tady a my jsme ve 47. jako rodinní příslušníci, to znamená manželky, synové, dcery a tak dále, za nima přijížděli. Takže, ne že musíš, ale my sami jsme chtěli

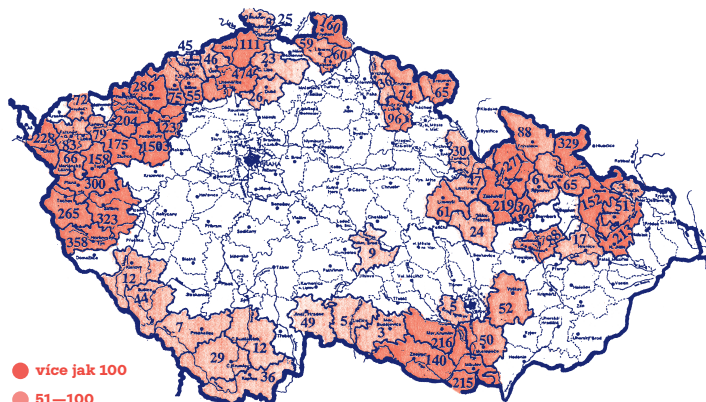
— Svědectví Jiřího Zahradníka (*1938)

65 — Jeden z prvních reemigračních transportů z Volyně s náležitým označením, únor 1947, NM

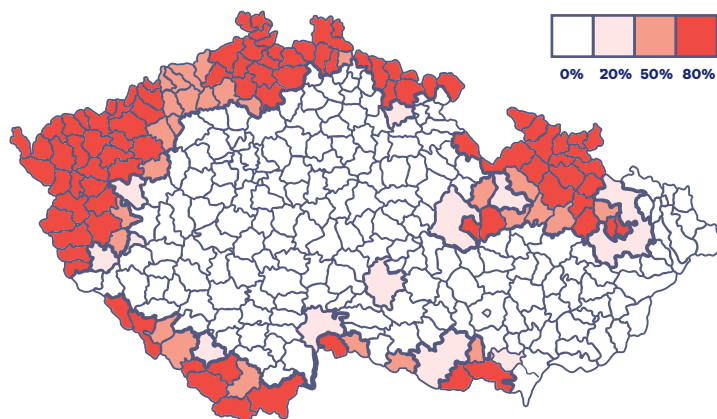
Prohlédněte si mapu.

Prvoosídlení Čechů z Volyně ve vlasti v letech 1945–1947

Celkem 9712 rodin v 64 okresech

Zdroj: Publikace Češi na Volyni - základní informace, 2020

Proč si myslíte, že se Češi z Volyně vraceli do vyznačeného území?

.....

Nyní si přečtete texty a svoji hypotézu upřesněte.

Reemigrace v roce 1947

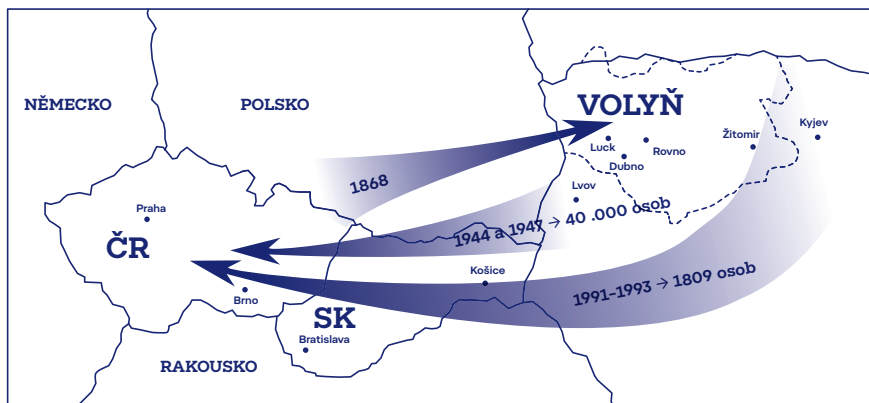
„My jsme emigrovali, přijeli jsme na hranici
a odtamtud nás odpravili zpátky, že je tatínek Ukrajinec.
Tak jsme se nedostali do Čech. (A vy už jste byli
ve vlaku nastoupení?) Byli jsme už ve vlaku nastoupení,
všechno. Museli jsme se vrátit. I za tatínka.
(A tady jste nechali i obydlí?) To taky Češi, co odtud
vyjížděli, všechno nechávali a tam dostávali bydlení.
V Litoměřicích a kde byli Němci. Německé Sudety.
Tam dostávali byty.

— Svědectví Niny Luc (roz. Sidorkevič) *1940

Volynští Češi → Češi z Volyně

O čem vypovídá daná mapa?

Co z ní lze vyčíst?

Přečtěte si vzpomínky Věry Doušové, která se podílela na přesídlování volyňských Čechů v 90. letech a odpověz:

Z jakého důvodu žádali volyňští Češi
Václava Havla o možnost vrátit se do ČSFR/ČR?

.....

Jaké těžkosti tento proces provázely?

.....

V jakých bytech byli reemigranti ubytováni?

.....

Jak byly volyňští Češi po příjezdu do ČR přijímáni?

.....

„Přinesli petici s prosbou, jestli by mohli přesídlit do České republiky, protože jim děti umírají na leukémii a další následky černobylské havárie. Prezident tehdy řekl, že to bude těžké, protože to je období, kdy se snažíme dostat ruská vojska z našeho území a že si to možná lidé budou spojovat a říkat, že to nejsou Češi, ale Rusové a že pro to nebude asi vhodná situace.“

„Zpočátku to bylo těžší. Stěhovali se do zrekonstruovaných bytů nebo domků po sovětských vojácích. Když volyňští Češi přišli, tak zpočátku měli dost těžkou situaci, protože byli zase považováni za Rusy. Během půl roku či roku si ale lidi získali. Všichni uměli mluvit česky, všechno opravit a zařídit. Nakonec byli vyhledávanými sousedy a jsou dneska velmi oblíbení.“

— Z rozhovoru s Věrou Doušovou pro Radio Praha.

Přečti si báseň reemigranta z Volyně Jana Pospíšila. Jak myslíte, že se po návratu cítil?

Jan Pospíšil:
Vesničko moje na Volyni (úryvek)

Vesničko moje na Volyni,
tak tichá, skromná ve své kráse,
když sady tvoje stříbří jíní
i máj když z květů usmívá se.

Vlast česká domovem nám bude
za širé lány Ukrajiny,
mně vzpomínka však navždy zbude
na tebe, vísko na Volyni.

(Setkání a loučení. Praha 1993)

Poznamenej si tři slova, která se ti vybaví.

.....

Volyňští Češi v regionu

Během reemigrace se nejvíce
volyňských Čechů usídlilo

- v podbořanském (**6012**),
- žateckém (**5282**)
- a litoměřickém (**1896**) okrese.

Víte, odkud pocházeli vaši předci?

.....

Máte ve své rodině volyňského předka? Diskutujte.

.....

Proč lidé opouštějí rodnou zemi?

Diskutujte, jaké důvody měli a mají
volyňští Češi pro reemigraci.

73 — Návštěva uprchlíků před válkou z Volyně v Národním muzeu, 2022, NM

